

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Яніцька Інна Анатоліївна МЕДІАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ УСПІШНОГО АДВОКАТА.....	171
Бітов Іван Андрійович ПОВНОВАЖЕННЯ СУДУ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ ПРИ ВІДКРИТТІ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	173
Кисельов Вадим Костянтинович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ.....	176
Колечко Дмитро Миколайович ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДИТИНИ.....	179
Лукасевич Геннадій Олегович ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ НЕМАЙНОВОГО ХАРАКТЕРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	181
Мельниченко Анна Володимирівна ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ВИКОНАННЯ ЯК СКЛADOVA РЕФОРМИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	184
Парфьонов Георгій Володимирович ДОКУМЕНТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ ВИКОНАВЦЯМИ В ПРОЦЕСІ НАКЛАДЕННЯ ТИМЧАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ НА БОРЖНИКА	187
Поліщук Павло Анатолійович ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ РОДИННИХ ВІДНОСИН МІЖ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ	190
Русецька Оксана Олександрівна ДЕЯКІ ЗМІНИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ	193
Сатановська Олена Валентинівна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ.....	195
Снітко Андрій Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ЕСТОПЕЛЮ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА СУДОВА ПРАКТИКА.....	198
Федорчук Юлія Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ НОТАРІУСА ТАКИМ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЄ ВИКОНАННЮ	201

СЕКЦІЯ 14. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитонова Олена Іванівна ПРАВО НА ЦИФРОВУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОДНЕ З ОСНОВНИХ ЦИФРОВИХ ПРАВ	203
Ульянова Галина Олексіївна ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ	207
Бааджы Наталія Пилитівна ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	210
Галупова Лариса Ігорівна ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ІМІДЖЕВИХ ПРАВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	213
Ennan Ruslan ARTIFICIAL INTELLIGENCE, INTELLECTUAL PROPERTY AND PATENT LAW: THE PROBLEMS OF THE LEGAL REGULATION	216

Ключові слова: цивільний процес, судовий захист, апеляція, оскарження судових рішень, повноваження суду.

Keywords: civil procedure, judicial protection, appeal, challenging court decisions, court powers.

Кисельов Вадим Костянтинович

*Національний Університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
суддя Суворовського районного суду м. Одеси*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

У судовій практиці нерідко виникають спірні питання, які пов'язані з припиненням права спільної часткової власності.

ЦК України виділяє декілька способів припинення права спільної часткової власності, а саме: 1) виділ частки з майна, що є спільній власності (ст. 364 ЦК України); 2) припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників (ст. 365 ЦК України); 3) звернення стягнення на частку у майні, що є у спільній частковій власності (ст. 366 ЦК України); 4) Поділ майна, що є у спільній сумісній власності (ст. 372 ЦК України)[1].

Всі вищевказані способи припинення права власності об'єднує той факт, що у одних співвласників змінюється розмір часток, а у інших право власності на частку припиняється.

Судами у більшості випадків розглядаються справи, які пов'язані саме з поділом об'єктів нерухомого майна, що перебувають у спільній частковій або спільній сумісній власності, або виділом відповідної частки в натурі. Практика показує, що, як правило, це спори між подружжям про поділ спільного майна або спори між співвласниками об'єктів нерухомого майна.

Однак спори між подружжям про поділ спільного сумісного майна характеризуються більшою складністю, оскільки у даних спорах необхідно встановити не тільки можливість поділу, а також і належність об'єктів до спільної сумісної власності. У спорах про поділ майна, що належить співвласникам на праві спільної часткової власності, як правило, розмір належних часток сторони не оспорують, а спірні питання виникають саме під час визначення конкретних приміщень, або меж земельної ділянки, що переходить до співвласників.

ЦК України передбачає можливість самостійного урегулювання співвласниками користування майном, що є їхньою спільною частковою власністю, а у разі наявності спору, то такий спір підлягає розгляду судом.

Цікавим питанням є поділ або виділ частки в натурі з нерухомого майна, що перебуває у спільній частковій власності. У більшості випадків такі спори виникають після переходу права власності на частку, що належала первісному

власнику до нового. Так у нового співвласника виникає право на володіння та користування майном, що є спільною частковою власністю.

Так, наприклад, у порядку спадкування до особи переходить право на частку, що належала померлому у спільній частковій власності, і відповідно дана особа стає новим співвласником майна. Законодавство не пов'язує перехід права на спадщину тільки до родичів померлого, оскільки у порядку спадкування за законом, право власності може перейти до будь-якої особи.

Як приклад цивільно-правового спору можна привести наступні обставини. Так, спадкодавцю та членам його сім'ї належала квартира на праві спільної часткової або спільної сумісної власності. У даній квартири сім'я тривалий час проживала, а також їх пов'язували сімейні відносини. Однак помирає один із членів сім'ї, при цьому залишивши заповіт на особу, яка взагалі не має будь-якого небудь родинного зв'язку із сім'єю померлого. Вищевказана особа, отримавши свідоцтво право на спадщину за заповітом, набуває і право на частку у спільній власності, що належало спадкодавцю. Звісно, новий співвласник, матиме бажання володіти та користуватись об'єктом, що перебуває у спільній власності. Отже має пред'явити свої вимоги про вселення до квартири, із правом подальшого користування. В даному випадку, сім'я померлого, мабуть не буде у захваті від наміру такої особи, і може перешкодити у здійсненні даного права.

Новий співвласник має право подати відповідний позов про усунення перешкод у здійсненні права власності, але при цьому ефективним способом захисту є пред'явлення зустрічного позову про припинення права на частку у спільній частковій власності та з відшкодуванням грошової компенсації. В той же час, і новий співвласник має право на пред'явлення позову про припинення права власності на його частку та обов'язку сплатити грошову компенсацію.

Вирішення даних правовідносин багато залежить як і від розміру часток, а також і від фінансової можливості іншого(их) співвласника(ів) виплатити дану компенсацію.

Умови припинення права на частку у спільному майні за рішенням суду визначені ст. 365 ЦК України [1].

У постанові Великої Палати Верховного Суду від 18 грудня 2018 року у справі № 908/1754/17 (провадження № 12-180гс18) зроблено висновок, що "відсутність конструкції ("за наявності одночасно") в статті 365 ЦК України свідчить про можливість припинення права особи на частку у спільному майні за рішенням суду на підставі позову інших співвласників за наявності хоча б однієї з перелічених законодавцем у частині першій цієї статті обставин (зокрема, в пунктах 1-3). Водночас необхідно зважати, що правова норма, закріплена пунктом 4 частини першої статті 365 ЦК України, не може вважатися самостійною обставиною для припинення права особи на частку у спільному майні за рішенням суду, оскільки фактично встановлює неприпустимість такого припинення (таке припинення є неможливим у разі, якщо воно завдасть істотної шкоди інтересам співвласника та членам його сім'ї). Припинення права особи на частку у спільному майні за рі-

шенням суду на підставі положень цієї статті можливе за наявності хоча б однієї з обставин, передбачених пунктами 1-3 частини першої статті 365 ЦК України, за умови, що таке припинення не завдасть істотної шкоди інтересам співвласника, та попереднього внесення позивачем вартості цієї частки на депозитний рахунок суду, а не за наявності всіх обставин, передбачених цією статтею, в їх сукупності»[2].

В контексті даного рішення є дуже суб'єктивним встановлення критерію «істотності шкоди», яке широко розкрито Н. Ю. Голубевою у статті «Припинення права особи на частку у спільному майні за рішенням суду» [3].

У постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 30 травня 2018 року у справі № 760/8958/15-ц (провадження № 61-4860св18) вказано, що: “висновок про істотність шкоди, яка може бути завдана співвласнику та членам його сім'ї, вирішується в кожному окремому випадку з урахуванням обставин справи та особливостей об'єкта, який є спільним майном» [4].

Особливу увагу поняттю «істотна шкода» під час поділу спільної часткової власності надано у статті

В судовій практиці наявні справи, коли співвласники не погоджуються ані на пропозицію отримання компенсації за належну йому частку, ані виплатити іншому співвласнику компенсацію за відповідну частку за фактом відсутності фінансової можливості.

Отже фактично спірна ситуація залишається не вирішеною, а тому потребує додаткового правового регулювання.

Так, в якості можливого вирішення вищевказаної спірної ситуації є передача у власність співвласнику рівноцінного майна.

Фактично схожа за змістом норма передбачена ст. 140 ЖК України, якою передбачено, що якщо належний житлово-будівельному кооперативу будинок підлягає знесенню у зв'язку з вилучанням земельної ділянки для державних або громадських потреб, кооперативу замість будинку, що зноситься, передається у власність рівноцінний жилий будинок [5].

Так, вартість частки у об'єкті нерухомості, яка належить співвласнику на праві спільної часткової власності, може бути достатньою для придбання окремого самостійного житла. В даному випадку, за рахунок одного співвласника, передається іншому співвласнику у власність рівноцінне житлове приміщення, та при цьому, кожен із співвласників набуває право власності на відповідні об'єкти нерухомості.

Отже важливим кроком у вирішенні спірних правовідносин є альтернативні варіанти припинення права спільної часткової власності.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

2. Верховний суд. Постанова від 18 грудня 2018 року у справі № 908/1754/17 (провадження № 12-180гс18). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78977551>.

3. Голубева Н. Ю. Припинення права особи на частку у спільному майні за рішенням суду. *Вісник Верховного Суду України*. 2016. № 9. С. 40-48.

4. Постанова від 30 травня 2018 року у справі № 760/8958/15-ц (провадження № 61-4860св18). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74439913>.

5. Житловий Кодекс України. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>.

Ключові слова: правосуддя, суд, право власності, власність.

Keywords: justice, court, ownership.

Колечко Дмитро Миколайович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесів*

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДИТИНИ

Науковий аналіз порядку виконання судових рішень щодо стягнення аліментів на утримання дитини на третій рік воєнного стану є особливо актуальним, по-перше у зв'язку з масовим виїздом українців за кордон, насамперед жінок із неповнолітніми дітьми [1, с. 640], по-друге у зв'язку із неможливістю здійснити примусове виконання на окупованих територіях або у зонах активних бойових дій. Саме утримання дітей у ситуації, що склалася, опиняється під загрозою.

Питання наукового аналізу поняття “аліменти”, хоча є цінним і цікавим, але потребує більш ґрунтовного дослідження і буде проаналізоване в подальших наукових розвідках. Водночас, для повноти контексту доцільно навести законодавче визначення аліментних зобов'язань, виходячи з якого проводиться дане дослідження актуальних питань примусового виконання стягнення аліментів на утримання дитини під час воєнного стану. Так, обов'язок щодо утримання дитини до досягнення нею повноліття, закріплений в ст. 180 Сімейного кодексу [2] є рівним обов'язком обох батьків та може бути виконаний, як у добровільному, так й в примусовому порядку. Відповідно до ч. 3 ст. 181 Сімейного кодексу кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються за рішенням суду у частці від доходу її матері, батька або у твердій грошовій сумі за вибором того з батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина. Отже, для застосування примусового порядку виконання обов'язку з утримання непо-